

**GRÄNSERI**  
*lokal utveckling*



## Unga röster om Tibro

- om mönster och normer som påverkar kommunens framtid

*"Om vi inte fixar inkluderingen i samhället, hos individerna och på arbetsplatserna, så kommer till sist kommunen få det ryktet".*

- Röst ur kartläggningen

## Rapportens innehåll:

Att passa in inormen - kort sammanfattning och kommentarer	5
<b>Bakgrund och förutsättningar</b>	7
Rapportens upplägg	7
Undersökningens syfte	7
Normkritisk ansats	7
Genomförande	7
Människorna i undersökningen	8
<b>”En berättelse om Tibro”</b> - byggd på statistik och officiella presentationer	9
Arbetsmarknad	9
Dagens arbetsmarknad	10
Företagande	10
Förvärvsinkomst	11
Bostäder	11
Fritid	12
Utbildning	12
Könsbundna studieresultat	13
Utflytnings- inflyttningsmönster	13
Nöjdhet bland invånarna	13
<b>”En berättelse om Tibro”</b> - som verksamma och/eller boende upplever kommunen	15
Familjen, närheten och tryggheten	15
Avveckling Fågelviksgymnasiet utbildningsval	15
Arbetsliv = offentlig sektor	16
Skövde - en del av Tibro	16
Sport, sport, sport	16
Vad ska en 20+ göra?	16
Integration, för vem?	17
Vänner	17
”Vi är Tibro” - känt begrepp med okänt innehåll	17
Exkludering	17
<b>De intervjuades förslag</b> - åtgärder för utveckling av Tibro kommun	18

EDCS är ett resurscentrum för jämställdhetsutveckling i Västra Götaland. Undersökningen ingår i projektet GRÄNSFRI och arbetet med att synliggöra strukturer och normer som påverkar förutsättningarna för att skapa jämställda villkor.

Rapporten har tagits fram av:  
Hilda Rolfsdotter, EDCS  
Hanna Larsson, Tibro kommun  
Foto: Tibro kommun

Tryck: Redo Tryck AB, 2018





# Att passa in i normen

## - kort sammanfattning och kommentarer

Unga i Tibro är intresserade av den lokala utvecklingen. De är glada över att bli tillfrågade på riktigt och vill att det ska "gå bra" för kommunen. De har däremot en rad synpunkter på vad som behöver förändras för att Tibro ska bli en attraktiv och inkluderande ort.

Detta framkommer i de 15 djupintervjuer, som gjorts inom ramen för GRÄNSFRI. Syftet har varit att få en bild av ortens lokala "genuskontrakt" och intervjuerna kompletterar statistik och en historisk återsblick. De 15 unga som intervjuats är kvinnor, män och personer som identifierar och/eller uttrycker sin könsidentitet på annat sätt. De är i åldern 16 – 29 år, med varierande bakgrund.

Många av de intervjuade är intresserade av att arbeta i Tibro i framtiden, men cirka hälften anser inte att den typ av arbete de är intresserade av finns på orten. Nedläggningen av Fågelsviksgymnasiet uppfattas som negativ, eftersom avsaknaden av en gymnasieskola påverkar de ungas möjlighet att se Tibro som en helhet; uppväxt, utbildning och föreningsliv.

Många framhåller brist på aktiviteter, vid sidan av föreningsliv, sport och familj. Alternativen för den som vill gå ut och äta, delta i kulturarrangemang med mera är få i Tibro. Skövde blir för många ett viktigt komplement, med mer mångfald och mindre risk för exkludering.

De intervjuade vill verka och leva i ett integrerat samhälle, men få av dem finns i sammanhang där de på ett självklart sätt möter människor med annan bakgrund och andra preferenser än de själva. De anser att det finns ett problem med segregering mellan dem som är födda på orten och "nya" Tibrobor. Många nämner erfarenhet av öppen rasism, homofobi och social kontroll, som hinder för att skapa attraktivitet för alla.

Sammanfattningsvis kan EDCS konstatera att de unga ger uttryck för att det finns ett lokalt genuskontrakt som påverkar individens valfrihet och möjligheter. Gamla genusstrukturer lever kvar i arbetslivet och i vardagen. Många uppfattar jämställdhet, tillgänglighet och mångfald som självklarheter och reagerar då de möter fördomar, rasism eller inskränkthet. Deras berättelser synliggör en "levd verklighet", som sällan lyfts i samtalen om satsningar på lokal utveckling.

För att framgångsrikt lösa "problem" krävs problemformuleringar som fångar upp grundorsaker. "Unga röster om Tibro" visar just på vikten av att lyfta olika perspektiv för att ta del av invånarnas upplevelser av "problem" och skapa ett brett engagemang i det lokala lösnings- och utvecklingsarbetet.

Rapporten visar också på vikten av att integrera arbetet med jämställdhet, mångfald och diskrimineringsfrihet i kommunens huvudfåror, i näringsliv och i den civila sektorn. De intervjuade berättar om villkor i vardagslivet. Villkor som skapas i olika verksamheter och människor de kommer i kontakt med. Det är därför viktigt att fokusera på att skapa möjligheter att använda kunskap om hur jämlika villkor skapas, som verktyg för verksamhetsutveckling i arbetsliv, föreningsliv, skola och annan kommunal verksamhet.





## Bakgrund och förutsättningar

Projektet GRÄNSFRI startade med att tre personer från tre olika kommuner i Skaraborg gick en ledarskapsutbildning hos EDCS i genus och organisationsutveckling och såg behovet av att vrida och vända på perspektiv samt att använda normkritik som en metod för att nå nya resultat i utvecklingsarbetet i sina respektive kommuner. I arbetet med att utveckla den metod som GRÄNSFRI kom att bygga på, tog EDCS som projektägare på sig uppgiften att möta upp GRÄNSFRIs metod med en genusanalys av kvinnors och mäns villkor, föreställningar och framtidsutsikter i kommunen. Detta dels genom att ta fram statistik och uppgifter om kommunens nuvarande läge och dels genom att människor i kommunen fick möjlighet att delta i en djupintervju om sina upplevelser av hur det är att leva och verka i den kommun de antingen bor i, har bott i eller är verksamma i.

Utgångsläget var att det i Tibro kommun finns könsbundna mönster när det gäller deltagande på arbetsmarknaden, företagande och utbildning. Tidigare forskning visar att det som avgör ungas syn på kommunen och på utvecklingen och möjligheterna i den, framförallt styrs av egna föreställningar om hur det ser ut snarare än av statistik eller undersökningar. Därför ansåg vi att de lokala genuskontrakten behövde bestå av såväl fakta, historik och statistik som av unga människors egna syn på och upplevelser av hur det är att utbilda sig, söka jobb, jobba, bo och spendera sin fritid i sin kommun.

### Rapportens upplägg

Rapporten är uppdelad i två delar. Första delen består av en kort historik som beskriver vad som präglat arbetsmarknad, fritidsliv, utbildning och utveckling tidigare. I kapitlet finns också en kort statistisk nulägesbeskrivning. Den är framtagen av kommunen och utgör bara en liten del av den statistik som finns tillgänglig genom "jämsällhdhetskartan". Den andra delen redovisar resultatet av de djupintervjuer som gjort med unga vuxna, kvinnor, män och de med annan könsidentitet och/ eller uttryck, med olika bakgrund, etnicitet, trosuppfattning och funktionsvariationer, i åldern 16–29 år.

### Undersökningens syfte

EDCS syfte har varit att kartlägga ungas uppfattning om den lokala utvecklingen och undersöka om kommun, arbetsliv och kommunens marknadsföring och framtida utveckling stämde överens med de ungas upplevelser. Projektet GRÄNSFRI vill på detta sätt synliggöra perspektiv på utvecklingsarbetet, som traditionellt inte rymts i kommuners processer.

### Normkritisk ansats

EDCS ser arbetet med lokala genuskontrakt som en del i arbetet med att skapa jämställda villkor och öka deltagande och mångfalden bland människor som bidrar till den lokala utvecklingen. Arbetet har genomförts normkritiskt och intersektionellt samt utgår från att mångfaldiga perspektiv genererar bättre resultat för en icke-exkluderande samhällsutveckling i kommunen. Arbetet förväntas bidra till såväl projekt GRÄNSFRIs metodutvecklingsarbete som till respektive kommuns arbete med jämställdhet, inkludering och lokal utveckling.

### Genomförande

Under projektet GRÄNSFRIs genomförandefas gjordes 15 djupintervjuer i syfte att söka svaren på frågor om upplevelsen av att leva och verka i Tibro kommun. EDCS ställde frågor om uppväxt, utbildningsval, arbetsmöjligheter, boendesituation, lokal utveckling och framtidsutsikter. Genom att samverka med deltagarna och projektledare i projekt GRÄNSFRI kunde vi få fram 15 personer med olika kön, ålder, etnicitet, sexualitet, funktionsvariationer etc. som skulle vara ett brett underlag av personer att intervjua. Intresset för att delta i en i en djupintervju har varit varierande. Dels på grund av möjligheten att nå ut till enskilda människor i civilsamhället och dels på grund

av människors upplevelse av tidsbrist. Det har däremot varit tydligt att de som deltagit varit intresserade av lokal utveckling och många uttrycker att de verkligen vill att det ska "gå bra" för kommunen och även att de är glada över att bli tillfrågade "på riktigt".

Det har varit en fördel för EDCS att ta hjälp av de olika aktörer i kommunen som har nära kontakter med unga vuxna i kommunen. De har hjälpt till att få fram en mångfald bland deltagarna. I Tibro hittade EDCS slutligen en tidigare lärare som fortfarande har kontakt med sina tidigare elever och som tack vare sitt förtroende för honom valt att ställa upp. Det svåraste har varit att hitta och nå till de unga som hamnat i kriminalitet eller missbruk eller liknande och som projektet GRÄNSFRI vill nå med sitt inkluderingsarbete. I Tibro finns det givetvis människor som skulle kunna beskriva sin verklighet och vardag utifrån det perspektivet, men intresset att delta och möjligheten att ens ta kontakt för att kunna ställa frågan om ett eventuellt deltagande har tyvärr varit för svår. Det var viktigt att hitta intervjudeltagare med olika perspektiv för att skapa en bredare kunskap om människors syn och upplevelse av inkludering och utveckling.

### Människorna i undersökningen

I undersökningen deltog kvinnor, män och de som identifierar sin könsidentitet/könsuttryck på annat sätt, i olika åldrar, med olika bakgrund och från olika länder. Deltagarna var i åldern 16–29 år och har alla bott och/eller arbetat i Tibro kommun under sitt liv. Av dessa var 20 procent utrikes födda, vilket procentuellt motsvarar det antal utrikes födda som finns i Tibro kommun. Det varierar om de intervjuade gått i skolan eller jobbat i kommunen. Några av de intervjuade har bott i Tibro hela sitt liv medan andra är inflyttade från både andra länder, men även andra orter i Sverige.



## ”En berättelse om Tibro”

- byggd på statistik och officiella presentationer

Vad är Tibro? I siffror, men inte minst i människor medvetande? På Tibro kommuns hemsida går det att läsa: ”Tibro är en västsvensk kommun med 11 000 invånare som präglas av engagemang och aktivitet. Här finns en unik möbel- och inredningskompetens, ett ovanligt rikt föreningsliv – och kraft och vilja hos kommunen, företagen och invånarna att utveckla Tibro”.

En historisk återblick beskriver att trähanteringen i Tibro började redan på 1700-talet, då bönder och torpare kompletterade sina inkomster med att förädla virke i olika former för försäljning. Under 1800-talet började ett stort antal invånare i området jobba med trä- och möbelframställning, till exempel såg man i området kring Rankås en möjlighet att försörja sig som möbelsnickare då jorden inte räckte till. Det blev början till ett kluster med många små tillverkare. Framväxten av byarna runt dagens centralort hade mer med jordbrukande att göra än möbelframställning. I Fagersanna fanns dock till exempel Sterfostolen, en möbeltillverkare som 1912 hade 12 anställda. Sterfostolen blev senare en del av Ulferts och Börteliden.



Det var under 1800-talets mitt som tillverkningen av möbler verkligen tog fart. Orsaken till framväxten var befolkningsökningen, urbaniseringen, lagen om näringsfrihet och god tillgång till skog. Hörnebo och Skålamossen sägs ofta utgöra starten. Efter det dröjer det fram till slutet av 1940-talet innan nästa fas inträdde. Då flyttade många till särskilda områden som avsåts i ”utkanten” av orten, för industriändamål - fabriker blir till. Först att starta var Ulferts och TUA.

Järnvägen, som kom 1876, hade stor betydelse för Tibros utveckling. Det byggdes verkstäder och hus i anslutning till järnvägsområdet. Efter att järnvägen kom växte Tibro samhälle och det dök upp små butiker.

### Arbetsmarknad

Normen i Tibro var vid denna tid att män arbetade inom träindustrin och kvinnor på hemmaplan, med lantbruk med mera. Efter att järnvägen kom började kvinnor förvärvsarbete i större omfattningen. De arbetade ofta i de konditorier eller bagerier som dök upp. Det fanns även kvinnor som anordnade matserveringar, framförallt till de män som jobbade inom industrin. Kvinnor arbetade även inom läraryrket.

Succesivt blev möbelindustrin en arbetsplats för både kvinnor och män. Könsmönstren var då inte lika uttalade som de skulle bli senare. Det fanns dock mönster, eftersom kvinnor i industrin främst jobbade som sömmerskor, som sekreterare och som tjänstemän, medan männen fanns på andra platser i produktion och ledning. Arbetsvillkoren var bättre än tidigare, med fasta arbetstider och relativt bra lön för den som inte hade eftergymnasial utbildning. Samtidigt stärktes den offentliga sektorn, som då också blev en arbetsplats för kvinnor i stor utsträckning.

Under 1980-talet försvann den storskaliga möbelindustrin. Öststaterna började konkurrera med sin arbetskraft, vilket ledde till att industrin förlade produktionen utanför Sverige och arbets-



tillfällen försvann i Tibro. Den tidigare möbelindustrin kom att ersättas av möbel- och inredningsföretag, som var inriktade på att skapa inredningslösningar för offentliga miljöer. Många kvinnor, men även en del män, gick då över till att jobba för kommunen. Undersköterskor var då en bristvara och dit sökte sig många kvinnor. Flera passade också på att vidareutbilda sig under arbetslösheten. Eftersom männen i större utsträckning blev kvar i industrin, förstärktes bilden av dem som norm inom industrin. Den könssegregerade arbetsmarknaden blev tydligare.



### Dagens arbetsmarknad

I dagsläget finns en tydligt könsuppdelad arbetsmarknad i Tibro. Tibro kommun är den största arbetsgivaren, medan industriföretagen kommer efter med ungefär hälften så många medarbetare. Ungefär tusen personer är anställda av Tibro kommun. Andel kvinnor är 82 procent. Det finns inga siffror på andelen kvinnor i industrin. 2017 var den totala arbetslösheten i Tibro 8,8 procent. Kvinnor låg på 8,0 procent och män på 9,6 procent. Det kan jämföras med rikssnittet som 2017 låg på 6,3 procent för kvinnor och 5,6 procent för män. (Källa: SCB)

Bland de kvinnor i Tibro som är chefer befinner sig idag 45 procent inom offentlig verksamhet och 55 procent i näringslivet. När det gäller män är motsvarande siffror 20 procent respektive 80 procent.

Under 2015 var det vanligaste yrket för kvinnor grundskollärare, fritidspedagog och förskollärare, undersköterska, vårdare samt kontorsassistenter. För män var lagerpersonal, transportledare, ytbehandlare, trä- och möbelsnickare samt lastbil- och bussförare.

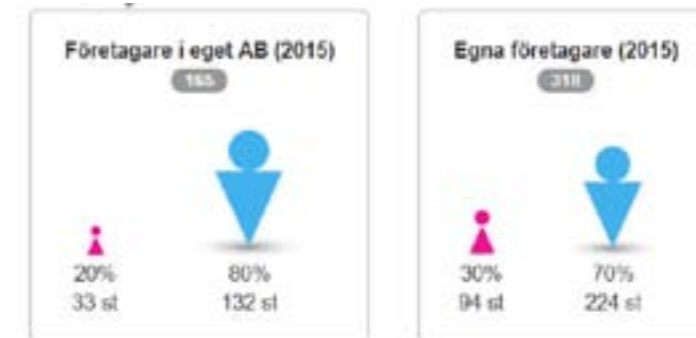


### Företagande

Historiskt sett fanns män i ledningen inom industrin och det var också främst inom detta område som män startade och drev företag. De kvinnor som drev företag befanns sig till största delen inom handelsområdet. Några av dem blev mer kända för tibroborna. En av dem var Augusta Johansson som öppnade och drev Järnvägshotellet. Hennes make Karl byggde det, men det var

hon som drev den dagliga verksamheten. Eva Frydén tog över Järnhandeln Frydéns efter sin make och drev det tills hennes son tog över det. Edit Elander grundade bokhandeln i Tibro.

Mönstren när det gäller företagande skiljer sig stort även idag. År 2015 drev 127 kvinnor eget bolag medan siffran bland män var 356.



Källa: Jämställdhetskartan

### Förvärvsinkomst

Det skiljer 61 000 kronor på kvinnors och mäns förvärvsinkomst, vilket ligger något under riksgenomsnittet.

	Antal kronor i 1000-tal		
	Män	Kvinnor	Totalt
<b>Medelinkomst</b>			
Kommunen	298	237	269
Länet	334	264	299
Riket	339	268	304
<b>Medianinkomst</b>			
Kommunen	314	248	284
Länet	330	268	296
Riket	328	268	296

Avser 20–64 år

Källa: Kommunfakta, SCB

### Bostäder

Under efterkrigstiden expanderade Tibro som mest och 1950 byggdes Tibros första hyreshus. För ungefär 15 år sedan var 14 procent av ortens lägenheter vakanta. Siffran kan jämföras med idag, då vakanserna ligger på noll procent.

Precis som i stora delar av Sverige har Tibro kommun bostadsbrist och beräknas behöva ungefär 34 nya bostäder per år under en 10-års period framåt. Kommunen planerar för att bygga lägenheter som ger utrymme för ökad rotation på marknaden och under 2015 pågår byggnation av 47 lägenheter i olika storlekar och för olika målgrupper. Det planeras även för 90 nya tomter till enfamiljshus, varav 45 stycken redan finns i detaljplanen och ungefär 45 är klara för försäljning.

En del hushåll har av olika anledningar behov av ekonomiskt stöd. Gruppen ensamstående sticker ut i Tibro. Av de ensamstående som får ekonomiskt bistånd var 2015 53 kvinnor och 95 män. Jämför man på siffrorna för ensamstående med barn hade 47 kvinnor fått ekonomiskt bistånd mot 15 män.



### Fritid

Tibro har sedan 1900-talets start präglats av ett rikt föreningsliv. Folkrörelsen började etablera sig genom Missionskyrkan, nykterhetsrörelsen och pingströrelsen. I närliggande kommuner var arbetarrörelsen stor under den här perioden, men den fick aldrig samma fäste i Tibro på grund av att många drev små företag med bara en eller få medarbetare.

Nykterhetsföreningen IOGT anordnade föreläsningar, drev biografen och biblioteket med hjälp av volontärer. Naturområdet Rankås växte fram tack vare de volontärer från idrottsföreningarna som byggde upp spår och "Rankås-stugan".

Även kyrkorna arrangerade olika aktiviteter, som spelade roll för föreningslivet i Tibro: körer, utflykter och sportaktiviteter. Än i dag är Equmeniakyrkan, Svenska Kyrkan och Pingstkyrkan aktörer som bedriver mycket aktiviteter med stort deltagande. Även i dagsläget har Tibro ett rikt föreningsliv med intresseföreningar, religiösa föreningar, idrottsföreningar, pensionärsföreningar med flera. Däremot upplever föreningarna en brist på medlemmar, vilket i vissa fall medfört minskad verksamhet.



### Utbildning

Tibro kommun erbjuder utbildning från förskoleklass upp till årskurs nio. 2018 gick den sista klassen avgångselever från Tibros gymnasium, Fågelviksgymnasiet, ut.

Tibro har också yrkesvux med ett antal utbildningar: fastighetsskötare, CNC & inredningsnickeri, MC- och ATV-mekaniker, lastbilsmechaniker, personbilsmechaniker, installationselektriker, hus-

byggnation, yrkesförare/godstransporter, truckförare, SFI, basår och barnskötare.

Deltagandet i vuxenutbildningarna är jämställt fördelat mellan kvinnor och män. Det skiljer sig däremot i valet av program. På grund- och gymnasievux är gruppen studerande kvinnor större, 59 kvinnor och män. På yrkesvux är män i majoritet, 2 kvinnor och 30 män.

Utbildningsnivån skiljer sig stort mellan gruppen män och kvinnor i Tibro. 2015 var den procentuella fördelningen i gruppen 25-44 år 38 procent kvinnor och 20 procent män. Det är en lägre nivå än rikssnittet, där kvinnor ligger på 54 procent och män 40 procent. 29 procent av gruppen kvinnor har en högskoleutbildning, medan män ligger på 18 procent.

Utbildningsnivå	Befolkningen efter utbildningsnivå 31 december 2016								
	Procentuell fördelning			Länet			Riket		
	Kommunen			M	Kv	Tot	M	Kv	Tot
Förgymnasial utbildning	18	13	16	14	10	12	14	10	12
Gymnasial utbildning	61	52	56	49	42	45	49	42	46
Eftergymnasial utbildning	19	34	26	35	46	40	35	46	40
Uppgift saknas	2	2	2	2	2	2	3	2	2
Totalt, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal, 1 000-tal	3	3	6	493	475	968	2 919	2 809	5 728
Avser 20-64 år									

Källa: Kommunfakta, SCB



### Utflyttnings och inflyttningsmönster

2017 hade Tibro 11110 invånare totalt, varav 5490 kvinnor och 5620 män. I nuläget bor ungefär lika många utrikes födda kvinnor och män i Tibro, totalt 18,3 procent. Siffran för inrikes födda med två utrikes födda föräldrar var år 2015, 187 kvinnor och 174 män. Bland de invånare som var inrikes födda med en inrikes- och en utrikes född var siffran år 2015, 487 personer.

I länet som helhet finns ett positivt flyttningsöverskott för både kvinnor och män. I Tibro låg flyttningsöverskottet år 2017 på 34 kvinnor och 5 män. De som flyttar ut från Tibro är till största delen unga i 20-årsåldern.

### Nöjdhet bland invånarna

Varje år genomför SCB en mätning av kommuners nöjdhetsindex. De utgår från frågor som hur nöjda invånarna är med kommunens verksamhet, förväntningar, inflytande med mera.

I Tibro ser siffrorna från undersökningen framgå att kvinnor och män är relativt lika när gäller helheten, 59 procent kvinnor och 53 procent män, är generellt sett nöjda. Jämförs däremot siffrorna för inflytande, skiljer sig grupperna kvinnor och män, 36 procent kvinnor och 47 procent av männen upplever sig vara nöjda med inflytandet.



## ”En berättelse om Tibro”

- som verksamma och/eller boende upplever kommunen

De ungas ”berättelse” om Tibro bygger på 15 djupintervjuer. EDCS ställde frågor om uppväxt, utbildningsval, arbetsmöjligheter, boendesituation, lokal utveckling och framtidsutsikter. De deltagande är kvinnor, män och de med andra könsuttryck, med olika bakgrund och från olika länder. Deltagarna var i åldern 16–29 år och har alla bott och/eller arbetat i Tibro kommun under sitt liv. Av dessa var 20 procent var utrikes födda, vilket procentuellt är det antal utrikes födda som finns i Tibro kommun. Det varierar om de intervjuade gått i skolan eller jobbat i kommunen. Några av de intervjuade har bott i Tibro hela sitt liv medan andra är inflyttade från både andra länder, eller andra orter i Sverige.

### Familjen, närheten och tryggheten

De flesta intervjuade beskriver närheten till familj och släkt som viktigt för sin trivsel och som huvudsakligt skäl till att de valt att bo i Tibro. Många har nära relationer och spenderar mycket fritid med familj och släkt. Det är viktigt att bo nära varandra, då man delar mycket av fritiden.

Närheten till familjen och möjligheten att vara nära den i en liten kommun ger trygghet. Det är inga långa avstånd mellan olika kommundelar och de intervjuade beskriver att de alltid träffar någon som de kan säga hej till på vägen till skolan eller jobbet. Flera uppfattar den lilla ytan och invånarantalet som tryggt och mysigt.

*”Jag har bott här i fyra år nu och jag känner mig trygg i det här samhället. Känner liksom till hur allt funkar här.”*

### Avveckling Fågelviksgymnasiet

Nästan samtliga deltagare i rapporten nämner nedläggningen av Fågelviksgymnasiet som något negativt, oavsett om de varit inflyttade efter gymnasieåldern eller om de vuxit upp i Tibro och läst på något gymnasieprogram där. Många ser nedläggningen som ett steg i en riktning som de uppfattar som negativ för Tibros framtid. Trots att många nämner brister - i programutbud, i programupplägg, ej legitimerade lärare, dålig marknadsföring av skolan – anser de att de ungas uppfattning om kommunen som en del av deras uppväxt med skola och föreningsliv sida vid sida påverkas negativt av nedläggningen. De frågar sig varför unga, efter att ha gått gymnasieskola på annan ort och skaffat vänner och nätverk i den kommunen, över huvud taget ska se Tibro som en kommun som de vill och kan utvecklas i.

*”Jag har alltid sagt när jag var liten att man växer upp här, sen flyttar, sen kommer jag tillbaka när jag skaffar barn. Det känns som en trygghet. Nu vet jag inte riktigt. Fågelviksgymnasiet finns inte mer. Jag är inte så sugen på att komma tillbaka. Det kändes då nästan som spikat och klart”*

### Utbildningsval

Att läsa på gymnasiet verkar för de flesta vara en självklarhet. Flera deltagare berättar att det inte har funnits några alternativ för dem. Det är inte många av dem som beskriver att de blivit påverkade av vare sig föräldrar eller vänner i sina utbildningsval, utan snarare att de blivit stöttade av sin omgivning att välja det som känns rätt för dem. Däremot har de en tydlig bild av att de fått en samhällsbeskrivning tidigt där utbildning varit lika med arbete.

*”Jag vill jobba direkt. Jag klarar inte av skolan”*





De som utmärker sig här är de som haft en svagare socioekonomisk bakgrund, eftersom de upplever att människor trots att de innehar en universitetsutbildning inte heller får arbete. Andra har haft en svår skolgång på grund av psykiska och fysiska funktionsvariationer och har därför inte sett utbildning som en valmöjlighet för dem.

### Arbetsliv = offentlig sektor

De intervjuade är tudelade i huruvida de kan tänka sig att arbeta i Tibro i framtiden. Hälften vill gärna det och har stora förhoppningar på framtida arbetsmöjligheter. Andra halvan ser inte att Tibro har den typ av arbete som de letar efter. Flera påpekar bristen på tjänster inom privata näringslivet och några nämner att satsningar på möbelindustrin begränsar möjligheterna för en bredare arbetsmarknad. Det som är gemensamt för de positivt inställda är att samtliga vill jobba inom den kommunala verksamheter med allt från lärartjänster till kommunalt utvecklingsarbete.

*”Man ser inte så mycket av arbetslivet. Det finns liksom ingen reklam för det, eller vad man ska säga. Sommarjobb finns väl, men ingen vill väl jobba där egentligen? Man hör ingenting från näringslivet”.*

### Skövde- en del av Tibro

Skövde dyker upp flertalet gånger under intervjuerna och i flera olika sammanhang, men det gemensamma för synpunkter i relation till Skövde är att Skövde används som kompensation för det som inte finns tillgängligt i Tibro. Det kan handla om utvecklande tjänster inom näringslivet. Det kan handla om gymnasieutbildningar, men också om utbud av butiker och tjänster. Några ser Skövde som en lite större stad, med lite bättre mångfald – vilket gör att vissa intervjuade känner sig mindre exkluderade där, när det bland annat gäller etnicitet eller sexualitet. Boendefrågan och bristen på tillgängliga hyresrätter har också tagits upp. Närheten till den större staden och bra kommunikation och pendlingsmöjligheter gör att det känns okej att bo i Tibro. Flera varnar däremot för att unga generellt sett kan uppleva att Tibro brister på så många väsentliga områden att de i slutänden ändå väljer att bosätta sig i Skövde istället.

*”Hade Tibro legat längre från en större stad, hade det varit svårt att trivas.”*

### Sport, sport, sport

Idrottslivet i Tibro är avgörande för de intervjuade. Oavsett om man inte deltar i någon förening i nuläget, så ser man att idrotten har betydelse för orten. Många spenderar stor del av sin fritid med att sporta i någon förening eller idrottar på egen hand i gym eller Tibros fritidsområden.

### Vad ska en 20+ göra?

De deltagare som är i åldern från 20 år och uppåt påpekar vid flera tillfällen på aktiviteter utanför föreningsliv och familjeliv. Många umgås med sina vänner hemma hos varandra. När de däremot vill hitta på något speciellt, som att gå ut och äta eller ta en öl eller vill ta del av konstnärliga aktiviteter, då finns inga alternativ i Tibro. De i yngre ålder verkar kunna hitta aktiviteter som kommunen eller föreningslivet arrangerar, men bristen på ett större utbud av restauranger eller arrangemang för just deras målgrupp återkommer.

*”Det är ett väldigt litet samhälle och jag trivs i det. Men jag saknar det här med kultur, kunna gå på spelningar, öppen scen eller så”.*

### Integration, för vem?

Samtliga intervjupersoner vill verka och leva i ett integrerat mångfaldigt samhälle. Det är få med svensk etnisk bakgrund som beskriver att de befinner sig i sammanhang med svenskar med annan etnisk bakgrund. Däremot deltar de med annan etnisk bakgrund än svensk, i flera sammanhang med såväl etniska svenskar som med människor med annan etnisk bakgrund än de själva. En del beskriver att de under sin uppväxt i Tibro främst umgåtts i homogena grupper av vänner och att de vännerna sedan bestått sedan barnsben. Integration skapas främst i föreningslivet eller i arbetslivet. Det ses som en mer naturlig och inte så konstgjord situation, vilket underlättar.

*”Om vi inte fixar inkludering i samhället, hos individer och på arbetsplatser, så kommer till sist kommunen få det ryktet.”*

### Vänner

Det är svårt att få nya vänner i Tibro, framför allt om man kommer dit som ny. Få av de intervjuade som bott stora delar av sitt liv i Tibro har haft några svårigheter med kompisar, samtidigt är de överens om att nya människor i Tibro har svårt att hitta nya vänner. Lagsporten kan vara en ingång. Där kan du träffa olika människor med olika ursprung och erfarenheter och ändå ha något gemensamt. Har du däremot kommit som nyanländ med annan etnisk bakgrund eller från en annan ort, men inte längre är ett yngre barn, då blir det svårt. Vänner skaffar man enligt deltagarna tidigt och de håller du sedan i resten av ditt liv, mer eller mindre. Alla som bryter mot normen i rapporten beskriver det som svårt att träffa nya vänner på grund av bland annat föreställningar om kön, om religion och/eller om könsidentitet.

*”Svenska vänner? Efter skolan brukar jag mest vara hemma. Jag vet inte hur man träffar nya svenska vänner. Dom kompisar jag har kommer alla utifrån. Jag har ingen i klassen som växte upp här.”*

### ”Vi är Tibro” - känt begrepp med okänt innehåll

Nästan alla av de intervjuade känner till kommunens slogan ”Vi är Tibro”. De har hört den på företagsfrukostar, de ser den på affärer eller tryckt på olika informationsmaterial. Däremot är det bara de som arbetar i kommunen på något sätt som har en utökad förståelse kring vad det innebär. Ingen av de övriga intervjuade vet vad den egentligen innebär, vad den påverkar eller vad arbetet med den betyder för dem som aktiva invånare i kommunen. Visionen om ett Tibro för alla ses som en positiv visionsbild, men få har kunskap om på vilket sätt kommunen arbetar med visionen konkret och vad det innebär för dem. En information som efterfrågas.

*”Kommunen borde nå ut bättre. Många ser ju bara att det kommer hit invandrare och att kommunen bara tar emot dem för att få pengar. Man ser inte att pengarna man får används till något konkret. Fler behöver få mer kunskap om vad Tibro kommun gör.”*

### Exkludering

På frågan om de tror att Tibro är en kommun för alla svarar de flesta att de tror att det är möjligt att komma dit, men att det i så fall behövs insatser för att göra det möjligt. Det finns ett problem med segregering mellan tibrobor som är uppväxta på orten och ”nya” tibrobor. Det handlar både om integrering av nyanlända med utländsk bakgrund och nya tibrobor generellt. Några tar upp erfarenheter av rasism och homofobi, samt inskränkthet och social kontroll, som problem med attraktiviteten för ”alla”. Du behöver passa in i normen på olika sätt för att fullt ut ha möjlighet att känna dig som en del av Tibro.

*”Här finns mycket rasism. Varje dag hör jag något rasistiskt. Det är kunder på jobbet och folk på gatan.”*

## De intervjuades förslag

- åtgärder för utveckling av Tibro kommun:

- Aktiviteter för unga bör ske i integrerade grupper med etniska svenska ungdomar och ungdomar med utländsk bakgrund. Lägg aktiviteterna på platser utanför segregerade områden. Ta svenskfödda unga till områden med mycket utrikes födda unga och tvärt om.
- Satsa på förebyggande åtgärder för ungdomar som har problem hemma och/- eller i skolan i form av stöd och hjälp. Någon som jobbar självständigt, som fortsätter att finnas även om det går snett. Personen behöver ha en vilja och en kompetens om omvärlden. Stödet borde också innefatta rehabilitering för drogmissbruk etc.
- Fler mötesplatser för hbtq-personer.
- Öka informationen om olika utbildningsval efter gymnasiet. Framför allt yrkesprogram.
- Marknadsför aktiviteter för unga i forum där unga befinner sig.
- Det privata näringslivet behöver komma i kontakt med unga och förmedla vad de gör, om det finns möjlighet till sommarjobb eller praktikplatser och kommunicera med unga där unga befinner sig och- /eller tar del av information.
- Öka möjligheterna för handeln genom kommunalt stöd i olika former.
- Öka kunskapen om egenföretagande för unga med inriktning tjänstesektorn.
- Arrangera aktiviteter för specifika grupper, som till exempel för kvinnor, barn, hbtq och gör resor/studiebesök eller liknande.
- Öka mångfalden i arbetslivet och sluta med internrekrytering. Kontakter ska inte vara enda vägen till jobb.
- Öka kulturutbudet för unga.
- Profitera Tibro som en stad för unga studenter vid HiS, genom att bygga fler studentbostäder och utveckla utbudet av aktiviteter för unga i åldern 20-25 år.
- Satsa på fler branscher än möbelbranschen. Andra branscher behöver stöd för att kunna växa och rekrytera fler medarbetare. Det ökar möjligheten för unga att stanna kvar i Tibro kommun.
- Ny kanaler/insatser för att nå ut bättre till medborgarna med vad kommunen gör.
- Satsa på att återinföra gymnasieskolan och förbättra bredden av utbildningar, satsa på marknadsföring och insatser för att få fler att söka.





**GRÄNSFRI bidrar till hållbar lokal utveckling genom gränslös samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och offentlighet.**

**Målet är ett diskrimineringsfritt samhälls- och arbetsliv, som säkrar att kunskap och erfarenheter kommer till sin rätt i lokalsamhället.**

**Projektet drivs av EDCS i samverkan med Essunga, Tibro och Skövde kommun och finansieras av Europeiska Socialfonden. Läs mer på [www.edcs.se](http://www.edcs.se)**

**EDCS**

**TIBRO**

 **SKÖVDE**

  
Essunga kommun

